

WYMAGANIA EDUKACYJNE
JĘZYK POLSKI – KLASY III
Program nauczania:
NOWE ZROZUMIEĆ TEKST – ZROZUMIEĆ CZŁOWIEKA
KLASA III
POZIOM PODSTAWOWY

Wymagania edukacyjne zostały podzielone na trzy zakresy, odpowiadające celom kształcenia ujętym w *Podstawie programowej*:

- Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji (w tym: czytanie i słuchanie, samokształcenie i docieranie do informacji, świadomość językowa).
- Analiza i interpretacja tekstów kultury (w tym: wstępne rozpoznanie i analiza; interpretacja i wartościowanie).
- Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych.

Na ocenę dopuszczającą uczeń potrafi

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- odtworzyć informacje sformułowane wprost,
- odczytać sens fragmentów (zdań, grupy zdań, akapitów),
- wyodrębnić główną myśl całego tekstu,
- wskazać w tekście retorycznym najważniejsze środki językowe służące przekonywaniu,

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- wybrać podstawowe teksty literackie służące realizacji zadanego tematu, posługując się wybranym źródłem informacji,

Świadomość językowa:

- zabrać głos w dyskusji, odnosząc się do tematu
- posługiwać się pojęciami kontragument, manipulacja językowa,
- posługiwać się pojęciem stylizacji i jej rodzajów wskazanych w *Podstawie programowej*,
- rozpoznać frazeologizmy, wskazać w tekście literackim przykłady środków charakterystycznych dla stylu potocznego
- wskazać cechy stylu potocznego w SMS-ie
- wypowiadać się komunikatywnie,
- posiadać świadomość błędu językowego,
- znaleźć w utworze błąd ortograficzny świadomie użyty przez autora,
- na podstawie przytoczonych sloganów rozpoznać reklamowane produkty,
- rozpoznać adresatów reklam,

Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- przyporządkować epoce nazwiska pisarzy wskazanych* w *Podstawie programowej* oraz wymienić ich dzieła,
- przyporządkować autorowi tytuły i głównych bohaterów utworów literackich wskazanych* w *Podstawie programowej*,
- określić tematykę utworów literackich wskazanych* w *Podstawie programowej*
- wyznaczyć ramy czasowe epok współczesnych,
- wskazać zalecane przez *Podstawę programową* realizacje prądów artystyczne XX wieku,
- streścić główne wątki utworów wskazanych w *Podstawie programowej*,

- scharakteryzować głównych bohaterów literackich utworów wskazanych* w *Podstawie programowej*,
- omówić utwory wskazane w *Podstawie programowej*, uwzględniając najważniejsze kategorie opisu (podmiot / adresat liryczny, narrator, świat przedstawiony),
- nazwać gatunki omawianych tekstów literackich z *Podstawy programowej*,

Analiza i interpretacja tekstów kultury

Interpretacja i wartościowanie:

- określić ramy chronologiczne epok literackich,
- odczytać znaczenie podstawowych symboli w dziełach literackich wskazanych w *Podstawie programowej*,

Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- posługiwać się komunikatywnym językiem w mowie i w piśmie,
- wypowiadać się w mowie i w piśmie na zadany temat, w sposób świadczący o co najmniej częściowym zrozumieniu tematu,
- odnieść się w wypowiedzi do tekstów literackich,
- podjąć próbę skomponowania trójdzielnej wypowiedzi,

Na ocenę dostateczną uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- określić funkcję środków językowych w tekście publicystycznym,
- sformułować tezę tekstu bądź fragmentu tekstu,
- rozpoznać relacje kompozycyjne między poszczególnymi fragmentami (akapitami) tekstu,
- oddzielić informacje od opinii,

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- wyszukać podstawowe pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu,
- samodzielnie korzystać ze słowników i leksykonów,

Świadomość językowa:

- określić dominującą w tekście funkcję wypowiedzi,
- nazwać rodzaj użytej stylizacji językowej,
- wyjaśnić mechanizm frazeologizmów,
- rozpoznać w tekście literackim frazeologizmy o znaczeniu podstawowym i przekształconym,
- określić funkcję użytych środków językowych,
- wymienić cele języka potocznego,
- powiedzieć, na czym polegają błędy składniowe świadomie użyte w tekście literackim,
- powiedzieć, jaki nowy sens wnosi do wypowiedzi poetyckiej błąd ortograficzny,
- rozpoznać intencje zawarte w zaprezentowanych sloganach reklamowych,
- powiedzieć, jaka wiedza o porządku świata i jakie wskazania moralne są zawarte w wybranych przysłowiach,

Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- określić tło omawianych epok XX wieku,
- objaśnić związki między literaturą a publicystyką,
- scharakteryzować postawy bohaterów, odwołując się do omówionych utworów literackich,

Interpretacja i wartościowanie:

- powiązać fakty literackie z istotnymi wydarzeniami historycznymi,
- omówić czynniki wpływające na zmiany światopoglądowe człowieka XX wieku,
- opisać motywy i tematy literackie, odwołując się do omówionych tekstów kultury,
- wykorzystać podstawowy kontekst do analizy i interpretacji utworów literackich,
- odczytać nawiązanie kulturowe w omawianych utworach z literatury współczesnej,

- odczytać znaczenie podstawowych symboli, konwencji w omawianych dziełach literackich,
- Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych**
- ułożyć szkicowy plan oraz przygotować na jego podstawie wypowiedź ustną bądź pisemną,
 - skomponować wypowiedź składającą się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia,
 - sformułować wniosek interpretacyjny oparty na samodzielnej analizie tekstu,
 - posługiwać się cytatami w funkcji argumentacyjnej,
 - posługiwać się na ogół poprawną polszczyzną.

Na ocenę dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, a ponadto

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- objaśnić mechanizmy powstawania wypowiedzi ironicznej,
- rozpoznać charakterystyczne cechy stylu i języka tekstu,
- nazwać środki językowe i określić ich funkcje w tekście (publicystyka, reklama),
- wskazać cechy gatunkowe tekstu,

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- wyszukać różnorodne pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu,
- korzystać z różnorodnych źródeł informacji,

Świadomość językowa:

- przyporządkować charakterystyczne środki językowe poszczególnym funkcjom językowym
- wymienić podstawowe typy stylizacji,
- wskazać zabiegi językowe służące stylizacji i ich funkcję,
- dostrzec typy frazeologizmów i błędy frazeologiczne,
- omówić cele i rolę języka potocznego;
- sformułować wypowiedź kolokwialną, którą można by umieścić w tekście literackim;
- podać przykłady błędnego użycia słów,
- określić funkcję błędu składniowego użytego w tekście literackim,
- wyjaśnić, na czym polega niepoprawność związków frazeologicznych użytych w tekście literackim i określić ich funkcję,
- wskazać przekształcenie idiomu dokonane w tekście literackim i określić jego sens,
- znaleźć w wybranym tekście prasowym idiom i wyjaśnić ich znaczenie,
- rozpoznać funkcje języka w hasłach reklamowych,
- wyjaśnić sposoby wartościowania zjawisk w przysłowiaach,

Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- wymienić głównych twórców kultury i ich dzieła w omawianych epokach,
- określić funkcje środków językowych i konwencji zastosowanych w tekście,

Interpretacja i wartościowanie:

- wskazać cechy poetyki omawianych twórców,
- zinterpretować charakterystyczne motywy i toposy, odwołując się do omówionych utworów,
- wskazać cechy gatunkowe, konstrukcję narracji omawianych utworów,
- wskazać nawiązania do światopoglądu i estetyki XX wieku,
- wskazać konteksty kulturowe i historyczne w tekstach spoza *Podstawy programowej*,
- ocenić postawy bohaterów literackich,

Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- selekcionować materiał, przywoływać tylko informacje istotne z punktu widzenia tematu,
- posługiwać się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką oraz językoznawczą,
- sformułować hipotezę badawczą w odniesieniu do tematu,

- podsumować rozważania (uogólnić wnioski wynikające z analizy i interpretacji tekstu),
- stosować tranzycję,
- posługiwać się poprawną polszczyzną (w zakresie fleksji, leksyki, frazeologii, składni),
- posługiwać się stylem stosownym do sytuacji wypowiedzi,
- przestrzegać zasad etykiety językowej podczas rozmowy,
- zająć i uzasadnić stanowisko w dyskusji z odwołaniem się do utworu, kontekstu.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, a ponadto

Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- odróżnić od siebie wypowiedź perswazyjną i manipulacyjną,
- wykorzystać analizowane teksty naukowe i filozoficzne jako kontekst interpretacyjny dla utworów literackich,

Świadomość językowa:

- określić funkcje użytych środków w językowych,
- wskazać funkcje stylizacji, ocenić wartość zastosowanych zabiegów,
- wyjaśnić, w jaki sposób język służy przedstawieniu prawdy o wojennej rzeczywistości,
- podać przykłady błędów językowych z głównej strony wybranego portalu internetowego i określić typ tych błędów;
- znaleźć przejawy humoru słownego w wierszu, określić sposób jego tworzenia i funkcję,
- zinterpretować błędne użycie wskazanych w tekście literackim słów i zwrotów,
- znaleźć w tekście literackim frazeologizmy stworzone za pomocą liczebników porządkowych, wyjaśnić ich sens i określić, w jaki sposób odnoszą się do jakości życia w PRL-u,
- przeanalizować wskazane reklamy,
- omówić językowe środki służące tworzeniu i utrwalaniu stereotypów,

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- samodzielnie gromadzić i porządkować materiały z różnych źródeł dotyczące języka, literatury, filmu i innych dziedzin sztuki,

Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- omówić przemiany gatunkowe omawianych tekstów,
- rozpoznać nawiązania do poetyki wcześniejszych epok w literaturze współczesnej,
- wskazać różnice między poszczególnymi technikami pisarskimi reprezentatywnymi dla omawianych kierunków,

Interpretacja i wartościowanie:

- porównać sposoby realizacji tego samego motywu (toposu) w dwóch tekstach literackich,
- zinterpretować dzieło literackie w samodzielnie dobranym kontekście (np. filozoficznym, historycznym, historycznoliterackim, kulturowym),
- rozpoznać i odczytać przenośne znaczenia dzieła (metaforyczne, symboliczne, alegoryczne, paraboliczne),
- dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła sztuki, ze wskazaniem funkcji środków wyrazu specyficznych dla danej dziedziny sztuki,
- dostrzec zależności między tekstem literackim a innymi tekstami kultury,

Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- podporządkować kompozycję wypowiedzi własnemu zamysłowi interpretacyjnemu,
- skutecznie unikać szablonów i schematów językowych,
- posługiwać się bogatym słownictwem i urozmaiconą składnią,
- posługiwać się bogatą terminologią (unikając pseudonaukowości),

- posługiwać się stylem stosownym do sytuacji, komunikatywnym, o wyraźnych cechach indywidualnych.

Na ocenę celującą uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

Czytanie i słuchanie:

- omówić i funkcjonalnie wykorzystywać teksty naukowe i filozoficzne w interpretacji utworów literackich i tekstów kultury,

Świadomość językowa:

- wskazać funkcje stylizacji w tekstach literatury współczesnej,
- funkcjonalnie odczytać zabawy językowe i gry z konwencją,
- zredagować tekst na temat zwyczajnego języka użytego do przedstawiania nadzwyczajnych wydarzeń, z odwołaniem do różnych tekstów kultury,
- dokonać analizy błędów językowych i stylistycznych w wybranym tekście z prasy popularnej,
- określić mechanizm i efekt dokonanych modyfikacji znaczeń frazeologizmów,
- ocenić zasadność użycia różnorodnych środków językowych w reklamach,
- omówić językowy obraz świata w podanych przez siebie przykładach przysłów i powiedzeń

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- samodzielnie selekcjonować, wartościować i oceniać materiały z różnych źródeł dotyczące języka, literatury, filozofii, filmu i innych dziedzin sztuki,

Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- objaśnić sposoby i mechanizmy reinterpretacji toposów, mitów i symboli literatury wcześniejszych epok w tekstach współczesnych
- funkcjonalnie i szeroko opisać charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich omawianych epok
- funkcjonalnie odczytać różnorodne reinterpretacje toposów, symboli występujące w tekstach kultury współczesnej
- bezbłędnie posługiwać się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką
- rozpoznawać i właściwie interpretować nawiązania intertekstualne w utworach literackich różnych epok
- wykorzystywać wiedzę z estetyki danej epoki w formułowaniu tekstów wartościujących
- rozpoznać nawiązania do idei epok wcześniejszych w literaturze współczesnej

Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- komponować oryginalną, spójną i w pełni konsekwentną strukturalnie wypowiedź
- umiejętnie stosować przypisy
- dokonywać autokorekty w oparciu o różne słowniki oraz poradniki językowe

Opracowane na podstawie materiałów WSiP autorstwa Katarzyny Olejnik przez zespół polonistów II Liceum Ogólnokształcącego w Krakowie